

Baba Kama Sources 8

רש"י מסכת בבא קמא דף כח עמוד ב

דאפקרינהו - כי בור דסבר רב בור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו הוא דחייבתו.

אבל לא אפקרינהו ממונו הוא - ומשורו למדנו הלכך טינוף כלי ממונו דמזיק עבד אבל נזק הגוף קרקע עולם עבדה ושמואל סבר בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו נמי משתעי קרא ופטר בו את הכלים הלכך מתני' אף על גב דלא אפקרינהו בורו הוי ומאי דקתני חייב בהיזק גופו קמיירי ולא בכליו ואף על גב דקרקע עולם עבדה ליה חייב דשמואל לטעמיה דאמר לקמן /בבא קמא/ (דף נ:) בור שחייבה עליו תורה להבלו וכ"ש לחבטו ואף על גב דקרקע עולם אזקתיה.

תוספות מסכת בבא קמא דף כח עמוד ב

ה"מ היכא דאפקרינהו - פ"ה דסבר רב דבור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו וא"ת דבשמעתין דמחזרת (לעיל דף כא.) ר"ל דרב סבר בור ברשותו חייב ושמואל סבר דפטור ופי' שם בקונט' דפליגי בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו וי"ל דלא קיימא מסקנא דהתם הכי ומיהו נראה דרב מצי סבר שפיר דהפקיר רשותו ולא בורו נמי חייב אף על גב דאבנו וסכיננו ומשאו דלא אפקרינהו לא הוי בור לרב היינו משום דעדיפי מבור ואיכא נמי לחיובינהו משום שור ולחייב בהן את הכלים אבל בור ברשותו ליכא לחיובי משור דשור ברשותו פטור כדתנן (לעיל דף ט:) חוץ מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות בור הוי ופטור על הכלים ושמואל דסבר הכא דאפילו לא אפקרינהו הוי בור מצי סבר דבור ברשותו פטור לגמרי ואפילו בור לא הוי דמצי א"ל ברשותי מאי בעית ומה שבקונטרס רצה לחייב בהפקיר רשותו ובורו כמו בחופר בור ברה"ר אין נראה לר"י דחופר בור ברה"ר חפר בור באיסור וכן חפר בור ברשותו סמוך לרה"ר באיסור חפרו ואפילו חופר באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא בורו כיון דשלו הוא חייב להסיר התקלה כדאמרינן בהפרה (לקמן דף מח. ושם) דכיון דאית ליה לממלייה ולא מלייה כמאן דכרייה דמי אבל הפקיר רשותו ובורו דחפר בהיתר וגם השתא דהפקיר לאו בעל הבור הוא לא מחייב תדע דבפ' הפרה (לקמן נא.) דחקינן לאשכוחי בור של שני שותפין.

מלחמת ה' מסכת בבא קמא דף יג עמוד ב

ועוד כתב ומסתברא לי נמי לרב ושמואל דפליגי בדלא אפקרינהו וכו' עד ושמואל ס"ל כמ"ד בור שחייבה עליו תורה בין ברה"ר בין ברה"ר הלכך בין אפקריה בין לא אפקריה כולן מבורו למדנו:

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ג עמוד ב

תולדה ישן. הוה מצי למיפרך וכו'. ככתוב בתוספות. ומורי פירש דשפיר קאמר אב נעור תולדה ישן דאמרינן לקמן אדם דרכו להזיק בישן דאורחיה הוא. והקשה מורי הרב וכי משום דישן אורחיה הוא על כן יקרא לכל אדם דרכו להזיק והא איכא נעור דאין דרכו להזיק. ותירץ כיון דאשכחנא שם אדם דדרכו להזיק קורא התנא דרכו להזיק לכל אדם ועל כן שפיר קאמר אי לימא אב וכו' דכיון דתנא דמתניתין קרי ליה אדם אם כן נימא אב נעור תולדה ישן. ותימה דמאי פריך לרב פפא דאמר תולדותיהן לאו כיוצא בהן אפילו למאן דאמר תולדותיהן כיוצא בהן תיקשי לרב דמאי ניהו אב ותולדה. ונראה לי דהכי פריך כיון דאמר דתולדותיהן לאו כיוצא בהן תיקשי לרב מאי ניהו אבות ותולדות אבל למאן דאמר תולדותיהן כיוצא בהן מסתמא יותר נראה להעמיד אב בנעור דעביד במזיד ותולדה ישן. אי נמי סבר הוא כדאמרינן לקמן אדם דרכו להזיק כשהוא ישן והיינו אב. ה"ר יחיאל. ע"כ ממחר"י כהן צדק ז"ל.
תלמיד הר"פ

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף א עמוד ב

ניעו. רוק הפה וכגון דבהדי דקא אזלי מזקי דנפלו על שיראין וטינפן או לתוך המשקין ונמאסו ולפיכך הויא דין התולדה כאב דהא כחו הוא וכגופו דמי אבל אם הזיק הרוק בתר דניח כגון שהוחלק בו אדם לאו תולדה דמבעה הוא אלא תולדה דבור בין לרב בין לשמואל דהא תקלה דאפקריה הוא ולא מצי למימר תולדה דמבעה: ישן והא תנן [דף כו א] אדם מועד לעולם בין ער בין ישן בין שוגג בין מזיד דכיון שדרכו דכאיף ופשיט ומתהפך שלא מדעתו כשהוא ישן עד שמתקרב אצל הניזק דרכו להזיק מיקרי:

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה י

אחד המזיק בידו, או שזרק אבן או ירה חץ והזיק בו, או שפטר מים על חבירו או על הכלים והזיק, או שרק או נע והזיק בכיחו וניעו בעת שהלכו מכחו, הרי זה כמזיק בידו והם תולדות של אדם, אבל אם נח הרוק והכיח על הארץ ואחר כך נתקל בהן אדם הרי זה חייב משום בורו, שכל תקלה תולדת בור היא כמו שביארנו.

רשימות שיעורים (רי"ד סולובייצ'יק) מסכת בבא קמא דף ג עמוד ב

רש"י ד"ה כחו הוא. ז"ל והיינו אדם גופו וחייב עכ"ל. לרש"י כחו הוא אב כמו גופו. ואילו הרמב"ם בפ"ו מהל' חובל ומזיק (הל"י) כתב וז"ל אחד המזיק בידו או שזרק אבן או ירה חץ והזיק בו כו' או שרק או נע והזיק בכיחו וניעו בעת שהלכו מכחו הרי זה כמזיק בידו והם תולדות של אדם עכ"ל. לרמב"ם הריהם תולדות. ההבדל בין אב לתולדה הוא בצורת מעשה המזיק - כגון בשן שהאב הוא אכילת הפירות והתולדה היא שטינפה פירות להנאתה. ובכך הרמב"ם סובר שגם באדם קיים הבדל בין מעשה מזיק בגופו לבין מעשה מזיק בכחו כי שתי צורות מעשה מזיק הן. ובתוס' ד"ה והתנן כ' שלפי גמרא דידן ער הוי אב וישן תולדה. שיעור הפשיעה אינו מבדיל אב מתולדה אלא החילוק הוא בצורת מעשה המזיק. אדם המזיק כשהוא ישן עושה מעשה ששונה בצורתו מאדם שמזיק כשהוא ער. ברם נראה שלדעת רש"י אין לאדם תולדות ובכל אופן שהזיק חייב מדין אב.

ועלינו להבין אליבא דרש"י למה לא תהיינה תולדות לאדם המזיק, מ"ש כח באדם המזיק דהו"ל אב המזיק מכח ברגל דהו"ל צורות תולדות רגל. עוד יש להעיר הרי בשור - כוונתו להזיק, יש הנאה להזיקה, ודרכו לילך להזיק - מהווים שלשה אבות נזקין, ולמה בכל אופן שאדם הזיק הוא אותו אב המזיק דאדם.

ונראה לבאר כ"ז לפי מה שקבענו בשיעור הראשון ששונה אדם המזיק משאר אבות נזקין כי אדם חייב משום מעשה הנזק שעשה אבל בשאר המזיקים הבעלים חייבים משום שפסעו בשמירת המזיק. לכן באדם המזיק אין מבחינים בין הזיק בגופו לבין הזיק בכחו כי כל האופנים מחייבים מחמת מעשה מזיק. ובגלל זה לא חילקו את אדם המזיק לנזיקין שונים כפי שעושים בשור המזיק הנחשב לג' אבות שונים. שור ששמירת המזיק מחייבתו ניתן לחלקו לג' אבות שונים המחייבים בשמירתן. משא"כ אדם, המתחייב מחמת מעשה המזיק שעשה, כל האופנים בכלל אותו מחייב של אב מזיק אחד הנקרא בשם אדם המזיק, ודו"ק.

והנה למעלה מבואר דלא מכליא קרנא (לפי התוס' ד"ה הא דלא מכליא קרנא (ג א)), דהיינו טנפה פירות להנאתה, נחשבת לתולדות שן אליבא דמסקנא. ואילו אזלה ממילא הו"ל אב דרגל כמו שלח שלוהיה, וצ"ע מ"ש זה מזה. אך נראה שהביאור הוא כמו שהסברנו כי בטנפה פירות צורת מעשה המזיק שונה מאכילת פירות ומשום כך הו"ל תולדות שן מאחר שיש הנאה להזיקה. מאידך החילוק בין שלח שלוהי ואזלה ממילא הוא בפשיעת הבעלים (או בדין עשיית המזיק, עיין למעלה בשיעורים) ולא בעצם צורת מעשה הנזק שהשור עשה בהילוכו, ולכן למסקנת הסוגיא שניהם הם האב של רגל.

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ג עמוד ב

הא דאמר' אמאי קרי לה תולדה דרגל תולדה דקרן הוא, לאו למימרא דרב פפא בלחוד הוא דקרי לה תולדה דרגל ועליה בלחוד הוא דקא מקשה, אלא כו"ע הלכתא גמירי לה דתולדה דרגל הוא, ותדע לך דאמר' ולרבא דמיבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל ואם איתא מנא לן דלרבא קרי לה תולדה דרגל אדרבה לכשתמצא לומר מגופו משלם קרינן ליה תולדה דקרן, אלא לכ"ע הכי גמירי לה ותלמודא הוא דקא מתמה במאי שייכא לרגל דקרינן לה הכין אדרבה טפי שייכא לקרן דאף הוא אינו משלם אלא חצי נזק כקרן תמה, ומדיהיב טעמא משום דמשלם מן העליה ומדפטורה ברשות הרבים ולכ"ע ודאי פטורה ברה"ר כרגל אלא דרב פפא סבר כיון דגמירי דתולדה דרגל היא דאלו מדינא הוה ליה לשלם נזק שלם כרגל דאורחיה בהכי אלא דפטר ליה רחמנא מחצי נזק אם כן מן העליה משלם כרגל, ורבא מספקא ליה כיון דאקיל ביה רחמנא שלא לחייבו אלא חצי נזק אף אנו נאמר שלא חייב בו אלא כחצי נזק דעלמא דפירש בו שהוא מגופו, [א"נ] י"ל דלא אשכחן כי אורחיה דמשלם חצי נזק מגופיה וכדאמרין בר"פ כיצד הרגל (י"ח א'), והא דאמרין חצי נזק צורות הלכתא גמירי לה לא גמירי לה אלא לחצי נזק בלחוד וכן מצאתי בתוספות, ואינו נ"ל כן דהא אמרינן בשלהי פרקין בפלוגתא דפלגא נזקא קנסא או ממונא והלכתא פלגא נזקא קנסא ואקשינן תיובתא והלכתא ופרקינן אין אמאי קא הויה תיובתא משום דלא קתני הני לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק צורות דהלכתא גמירי לה דממונא היא לא פסיקא ליה, ואפשר דה"ק דהלכתא גמירי לה דאין משלם אלא חצי נזק וההוא על כרחין ממונא הוא דהא מועדת היא מתחלתה לך, כנ"ל.

הא דאמרינן לרבא מיבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה. תמיהא לי כיון דמיבעיא ליה לרבא מי הזקיקם לשום מחלוקת בין רב פפא לרבא דהוא רביה לימא דלכ"ע חצי נזק צרורות תולדה ותולדה דרגל ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לפטורה ברשות הרבים כדרבא, ונ"ל משום דקים להו דמשלם מן העליה משום דכאורחיה הוא ואף ע"ג דמספקא ליה לרבא נחא להו לאוקמי הא דרב פפא כהלכתא.

רא"ש מסכת בבא קמא פרק א סימן א

ושן ורגל פטורין ברה"ר דאורחיה הוא תמיה לי מה הוצרך לפרש טעמא דפטורי משום דאורחיהו הוא הא קרא כתיב ובער בשדה אחר ודרשינן ולא ברה"ר. ואפשר שבא לפרש טעם הפסוק למה פטרתו תורה ברה"ר לפי שדרכו לילך ברה"ר ואי אפשר שילכו הבעלים אחריהן תמיד. אבל קרן חייבת ברה"ר אף על פי שדרכו לילך שם דכיון דאייעד ויודע שהוא נגחן הוה ליה למריה לנטוריה (והכי) קי"ל דקנסא הוא כי היכי דלינטוריה לתוריה^ו ונפקא מינה מטעם זה שאם היה עץ ארוך מונח מקצתו ברה"ר ומקצתו ברה"י ודרסה עליו ברה"ר ושברה ברה"י כלים כיון שדרכה לילך ולדרוס עליו פטורין ור' יצחק בר' שמואל לא פירש כן לקמן גבי שור יוכיח שברשות:

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק א הלכה ח

הזיקה ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהן לא למזיק ולא לניזק או בחצר שהיא של שניהן והרי היא מיוחדת להניח בה פירות ולהכניס לה בהמה כגון הבקעה וכיוצא בה, אם בשן ורגל הזיקה כדרכה הרי זה פטור מפני שיש לה רשות להלך בכאן ודרך הבהמה להלך כדרכה ולאכול ולשבר כדרך הילוכה, ואם נגחה או נגפה או רבצה או בעטה או נשכה, אם תמה היא משלם חצי נזק ואם מועדת משלם נזק שלם.

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ב הלכה ד

וכן אם היתה מהלכת ברשות הרבים ונתזו צרורות מתחת רגליה לרשות הניזק ושברו את הכלים משלם חצי נזק, דרסה על הכלי ברשות הניזק ושברתו ונפל על כלי אחר ושברו, על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק.

ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק א סימן ד

ד. דין דף המונח חציה בר"ה וחציה ברה"י ודרסה עליה בר"ה ושברה כלים ברה"י פטורה: כתב הרא"ש (סי' א) תמיה לי למה הוצרך הרי"ף לפרש טעמא משום דאורחיהו. תיפק ליה מקרא (שמות כ"ב, ד) וביער בשדה אחר [ודרשינן (כ"א ע"ב) ולא ברה"ר] ואפשר שבא לפרש טעם הפסוק כו', ונ"מ שאם עץ ארוך מונח [מקצתו] ברה"ה ומקצתו ברה"י. ודרסה עליו ברשות הרבים ושברה כלים ברשות היחיד פטורה. ור"י בר שמואל בעל התו' לא פי' כן לקמן גבי שור יוכיח שברשות עכ"ל. ונראה שלא כיון דעת הרי"ף בהאי נפקותא. שאם בא רי"ף להשמיענו דין זה. א"כ אין כאן מקומו. אלא בפרק שני במשנה שן ורגל פטורי' בר"ה. ואז היה לו לפרש טעמו. או מיד אחר צרורות לעיל, דמסיק ופטור בר"ה כמו רגל, היה לו לומר ושן ורגל פטורים בר"ה כו', ואיך בא לכאן אחר וכולהו אבות ותולדות מועדין מתחילתן.

לכן נ"ל שרי"ף בא ליישב הפשט של הגמרא. תולדותיהן כיוצא בהן כו', כאשר בתחילת הקושיא של תולדותיהן כיוצא בהן או לא. פי' הרי"ף כיון דק"ל נזק שלם ממונא הוא. וחצי נזק קנסא הוא. שמועד משלם מן העלייה. ותם מגופו. בעינן למידע תולדות דהני אבות כיוצא בהן או לא ע"כ: והנה בשיטה זו הלך הרי"ף לסיים בדבריו כל הסוגיא. על כן השיב לו התרצן כל התולדות כיוצא בהן. ולא יהיה לך ספיקא בזו, איזהו תם ואיזו מועד, כי כולהו אבות ותולדות מועדין מתחילתן. זולת קרן שהוא משונה: ואם באתה לידע מה שהוא קרן או אינו קרן הא לך הכלל. לכל מה שהוא אורחיה, הוא תולדה דרגל, משום הכי פטור בר"ה, ואם שינתה הבהמה מעט מאורחיהו השן והרגל עצמו נקראים קרן וחייבים בר"ה. כגון שהלכה ואכלה דאורחה הוא ופטורה. קופצת ואכלה חייבת ח"נ כקרן, כדאיתא בפרק שני (כ ע"א) לפירוש רש"י. וכל כה"ג כשמשנים מעט שאין אורחיהו בהכי. חייבים משום קרן ח"נ בר"ה, וממילא ברשות הניזק נזק שלם. כגון אליבא דר' טרפון (כ"ד ע"ב): ובעבור זה כתב הרי"ף שן ורגל פטורים. מיד אחר וכולהו אבות ותולדות כו', ומ"מ אף שלא כיון הרי"ף לזה מ"מ נראה לי דינו [של הרא"ש] אמת. שאם דרסה על הדף ובניעונו שובר כלים ברה"י שהוא פטור, ולא כדברי התו' שהם מחייבים. כי מנין לתו' שיהא חייב. רק מתוך קושיא הם מדקדקים שאמרינן בגמרא (ו' ע"א) שור יוכיח שהוא ברשות כו'. ומקשים הא אליבא דשמואל תנא שור לרגלו. ושור ברשות היינו בר"ה, ואז הוא פטור. ותרצו בעץ ארוך כו' עכ"ל.

ומאחר שאינם מוכרחים לזה. כי יכולים לתרץ כגון שנתזה צרורות ושברו כלים ברה"י, שאז הוא חייב. כדאיתא בפרק שני (י"ט ע"א) וכן בכל התו' שלנו נמצא כזה התירוץ. ולא כתב בעץ ארוך, רק בתו' שנ"ץ מצאתי שתירץ בעץ ארוך, א"נ בצרורות כו', וא"כ מניין לנו לחייב מה שאין הסברה נותנת. ואם תאמר דין אחד להם, כמו שהוא חייב בצרורות שנתזו

לרה"י, אעפ"י שבר"ה פטורים, [חייב] ג"כ כשדרסה על העץ כו': ע"כ חילוק גדול ביניהם. כי ג"כ הוא [חלוק] מחלקים (ו' ע"א, תוד"ה לאתויי) גבי [בור] המתגלגל ברגלי אדם. והרא"ש (סימן א') הביאם וזה לשונו, אף על פי שאין דרכו של אדם להתבונן בדרכים. היינו כשדורס על הכלי ומשברו בלי התבוננות. אבל כולי האי אין לו להשתגע לדרוס בכח שיתז הכלי ממקומו ויזיק דרך הילוכה ע"כ. א"כ מהאי טעמא נמי גבי צורות שהיא מתיזה בכח אין אורחיה בכך. ומ"מ בר"ה פטורה. מאחר שהבהמה אין לה דעת להתבונן, ולפעמים רגילה להתיז אבנים. ואף שפי' התו' פרק המניח (לקמן כ"ז ע"ב בד"ה לפי) והרא"ש (שם, סימן א') ג"כ. דוקא אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים לפי שעיניו למעלה. אבל שור עיניו למטה ואבעי ליה לעיוני כו'. היינו לעניין שור פיקח שנפל ביום לבור, שפטור בעל הבור. וה"ה משאר תקלות. דהוה לו לשור לעיוני למטה ולשמור, אבל לדרוס על הכלי אפילו אם היא רואה הכלי לפניו אין דרכה להתבונן בדרכים כדי שלא תזיק. וכל מה שמונחת לפניו היא הולכת עליה ואינה מקפת הדרך. מה שאין כן באדם, כשהוא רואה לפניו צריך להתבונן אדרבה יותר כדי שלא יזיק, כמו שפי' בסוף שור שנגח הפרה (סי' מ"ד). אבל כשדרסה על הדף והדף מנענע ושובר ברה"י כלים. הלא אפילו אדם שיש לו דעת. מ"מ כשדורס על הדף כה"ג בודאי פטור לפי דברי תו' בעצמם, ק"ו הבהמה.

ועוד, ע"כ מוכרח אתה לחלק בין דרסה על הדף לצורות. דאל"כ קשה לרי"ף, הא המסקנא בפרק שני (י"ט ע"א) כשמנתזת צורות בר"ה לרה"י אז הוא חייב, וא"כ אמאי פוטר הרי"ף כשדרסה על הכלי, אלא ע"כ חילוק גדול יש כדפי'. ועוד הלא אמרינן בפ' שני (לקמן כ ע"א) כשהבהמה אוכלת בר"ה מצואר של בהמה אחרת. או אכלה מקופה של אדם המופשל לאחוריו אינו חייבת. הואיל שאינה קופצת פטור, אף כשהקופה וצואר בהמה ברשות הניזק הוא, כדאינתא בגמרא. אלא מאחר שאורחה לאכול מה שלפניה בר"ה פטורה: כך פסק הרי"ף והרא"ש לקמן בפ"ב (סימן ד'). א"כ עד גדול לדברי שאין הכל תלוי בזה כשהנזק מגיע ברה"י, אלא כשהבהמה הולכת או אוכלת כדרכה בר"ה לעולם פטורים:

אבן האזל הלכות נזקי ממון פרק א הלכה ח

[ח] הזיקה ברה"ר וכו' הרי זה פטור מפני שיש לה רשות להלך כאן וכאן ודרך הבהמה להלך ולאכול כדרכה וכו'.

מפני שיש לה רשות להלך וכו'. כן כתב הרי"ף דשן ורגל פטורים ברה"ר דאורחיהו הוא, ותמה הרא"ש דמה צריך טעמא דהא קרא כתיב וביער בשדה אחר ולא ברה"ר, וכ' הרא"ש דבא לפרש טעם הפסוק דלהכי פטר רחמנא בשן ורגל משום דאורחיה בכך ודרכו לילך ברה"ר וא"א שילכו הבעלים אחרי' תמיד, אבל קרן ברה"ר כיון דאייעד ויודע בעלי' שהוא נגחן הו"ל למארי' לנטורי ובתם קיי"ל דקנסא הוא, ויש להקשות בזה בשיטת הרמב"ם לקמן בהלכה ט' דחצר מיוחדת לשניהם לשוורים ולחד לפירות חייב על השן ועל הרגל וזהו ש' רש"י ור"ת הקשה ע"ז דכיון דהוי לשניהם לשוורים היכי הוה חצר הניזק. ות' הרא"ש דכיון דהוי לחד לפירות הוה שפיר חצר הניזק, אבל לשיטת הרי"ף והרמב"ם דטעמא דפטר ברה"ר משום שיש לה רשות להלך א"כ ה"נ בלשניהם לשוורים הא יש לה רשות להלך, עוד כ' שם הרא"ש ונ"מ מטעם זה שאם הי' עץ ארוך מקצתו מונח ברה"ר ומקצתו ברה"י ודרסה על הצד שברה"ר ושברה כלים ברה"י כיון שדרכה לילך ולדרוס עליו פטורים, והקשו המפרשים דהא קיי"ל התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י חייב ומאי נ"מ בין זה לזה:

(ב) והנראה לי לפימ"ש"כ הרא"ש בדף כ' גבי הא דמוקים הגמרא בקופצת וז"ל דכל היכי דיכולה הבהמה לאכול כדרכה דרך הילוכה בלא קפיצה אין לו לאדם רשות להניח שם פירותיו והוה רה"ר ופטורה אבל היכי דאינה יכולה לאכול אלא בקפיצה יש לו לאדם רשות להניח פירותיו ומקרי חצר הניזק עכ"ד, ויש להבין דהא כתב ביאור דברי הרי"ף דהטעם דשן ורגל פטורים ברה"ר דכיון דדרכו לילך ברה"ר וא"א שילכו הבעלים אחריהם תמיד, ולמה צריך עוד טעם משום דאין לו לאדם רשות להניח שם פירותיו ומה לנו אם יש לו רשות או לאו כיון דפטור השור הוא משום דאורחיה. אכן י"ל דלפי הטעם דא"א שילכו הבעלים אחריהם תמיד יקשה דלמה חייב כשנכנסה הבהמה מרה"ר לחצר הניזק הא א"א שילכו הבעלים אחריהם, ובשלמא בקרן כיון שיודע בעליו שהוא נגחן הו"ל לנטורי, ובתם הוה קנסא, אבל בשן ורגל דחייב בפעם הראשון יקשה דהא אכתי לא ידע בעליה שדרך בהמתו לילך מרה"ר לחצר אחריהם ואי דנימא דכך דרך הבהמות לילך מרה"ר לחצר הניזק א"כ לפטור מטעם דא"א לילך אחריהם ולא לחייב בשן ורגל אלא כשהלכה מרשותו לחצר הניזק דאז הוה כמו ושילח דמרשותו יכול לשומרה שלא תלך לרשות אחריהם ועוד דאם טעם הפטור הוא משום דיש להשור רשות לילך הו"ל להתחייב גם בחצר שאינה של שניהם דהא אין לו רשות לילך שם:

(ג) ולכן נראה דסובר הרא"ש דשני הטעמים שייכים זה בזה ובאמת מצינו שניהם בגמרא דהטעם הקודם דיש לה רשות לילך וא"א שילכו הבעלים אחריהם מבואר בדף י"ט בהא דבעי כשכשה בנזבה מהו וקאמר וכי יאחזנה בזנבה וילך ופריך אי הכי קרן נמי וכי יאחזנה בקרנה וילך ומשני קרן לאו אורחיה הא אורחה, והנה אם הי' האבעיא אם הוא ממש דין קרן או רגל א"כ מה זה דפשיט לי' וכי יאחזנה בזנבה וילך דהוא תשובה רק על דין רה"ר ובהאבעיא אם הוה קרן או רגל או מספקא לי' גם לענין חצר הניזק אי משלם נזק שלם או חצי, ועוד דכיון דזה גופא אבעיא ליה אי הוה קרן או רגל א"כ הוה ליה לפשוט בפשיטות תולדה דרגל היא, וא"כ מוכח דזה ידע שפיר דכיון דלא הוה משונה לגמרי הוה תולדה דרגל וחייב נזק שלם בחצר הניזק, אלא דמ"מ כיון דגם אורחה לגמרי לא הוה ואין כאן הסברא דלפטור מפני שיש לה רשות להלך

כאן וכאן כיון דאין זה אורחה בתמידות יש לחייבה ברה"ר כמו קופצת דהוי ג"כ רגל דאין זה משונה ומ"מ חייב ברה"ר כיון דלא הוי אורחה בהכרח וע"ז פריך דסוף סוף יקשה וכי יאחזנה בזנבה וילך וכי דחי ליה דקרו נמי יקשה וכי יאחזנה בקרנה וילך משני ליה ע"ז דלא דמי דקרו לאו אורחי' ואם הוא מועד אין לו רשות להבעלים להניח שורו ברה"ר בלא שמירה, ובתם משום קנסא, אבל הכא בכשכשה בזנבה דאין זה לאו אורחיה שלא יהיה לו רשות להניח שורו ברה"ר יקשה דוכי יאחזנה ולפיכך הוא פטור ברה"ר, אך לפי"מ דמסיק דמיבעי בכשכוש יתירה, הוי הספק אם הוא רגל או קרו ממש כמו שפסק הרמב"ם בהלכה י"א ועמש"כ שם. אך לפי"ז קשה דגם בקופצת נמי איכא האי טעמא דהא ג"כ לא הוי משונה וגם כשהלכה מרה"ר לרה"נ יקשה כן דוכי יאחזנה וילך וכבר הקשינו זה למעלה, אכן יש ליישב בזה שהזכרנו הטעם השני שכתב הרא"ש דהפטור ברה"ר הוא משום שאין רשות לבעל הפירות להניח פירותיו ומצינו גם הטעם הזה בגמרא גבי מקצה מקום מרשותו לרה"ר דקאמר בגמרא דפטור משום דאמר לי' לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותיך ומחייבת לתוראי ומוכח דהוא חד טעמא מצורף להטעם שיש להשור רשות להלך וזה גורם שלא יהי' לבעל הפירות רשות להניח פירותיו והיינו דאין לו רשות לעשות זה המקום מיוחד לפירות שיתחייב בהם בעל השור ונמצא דנוכל לומר דלא באו הרמב"ם והרי"ף ליתן טעם על הגזה"כ דוביער בשדה אחר, אלא דבאו לברר מה נקרא רה"ר, דלכאורה היינו יכולים לומר דרשות הניזק נקרא כל מה ששייך להניזק ומה שאינו שייך להניזק נקרא רה"ר ולפי"ז לא הי' שייך כלל לחלק בבהמה שאכלה מע"ג חברתה בין קופצת לאינה קופצת דמ"מ אם על גבי חברתה נקרא חצר הניזק יתחייב נזק שלם גם באינה קופצת, וגם לא הי' שייך פלוגתא דרב ושמואל במחזרת ובמקצה מקום דפשיטא דהוי רשותו להניח שם פירותיו דהא מתחלה הקצה ע"ד זה וכן כתבו התוספות שם להדיא א"כ הרי הוא רשות הניזק ואיך שייך לומר לאו כל כמינך כיון שהרשות שלו, ולכן הוכיחו מזה הרי"ף והרמב"ם דלעשות רשות הניזק לא סגי מה שהמקום קנוי לו להניזק אלא דהעיקר דכל מקום שהבהמה יש לה רשות להלך ואוכלת או דורסת דרך הילוכה נקרא רה"ר, דאין רשות להניזק לעשות שם מקום מיוחד על פירות ואין זה שדה אחר, וממילא גם ע"ג חברתה אף שיש לומר שזהו חצר הניזק מ"מ כיון שאוכלת בדרך הילוכה הוי רה"ר, וזו הסברא גם כן במקצה מקום כיון שזהו דרך הילוכה ממש אין רשות להניזק לשטוח שם פירותיו באופן שיתחייב בעל השור:

ד) נמצא דהרי"ף והרמב"ם באו לבאר גדר רה"ר דבמקום שהבהמה אוכלת בדרך הילוכה ממש הוי רה"ר אף שלגבי דיני קנינים הוי רשותו של הניזק וממילא יתורץ מה שהקשינו דגם היכי שהלכה הבהמה מרה"ר לרה"נ נמי נימא וכי יאחזנה ברגלה וילך, דכיון דאין זה בדרך הילוכה ממש יש רשות לבעל הפירות לעשות שם מקום מיוחד לפירותיו אפילו בלא גדר ולחייב את השור. ויתורץ בזה גם מה שהקשינו בקופצת דלפטור מטעם וכי יאחזנה דכיון שאינה יכולה לאכול בלא קפיצה אין זה דרך הילוכה ממש והוי חצר הניזק, אכן בכשכשה בזנבה אף דלא הוי אורחה ממש לא יצאה בזה מדין רגל כיון דגם משונה לא הוי, ובעל האבעיא סבר דכיון דלא הוי אורחה לגמרי אין בזה פטור דרגל ברה"ר דפטורא דרגל ברה"ר הוא דוקא היכא דהוי אורחה בהכרח וע"ז משני ליה שפיר דבאמת מצד בעל הבהמה יש לפוטרו גם בלא אורחה בהכרח כיון דעכ"פ הוי בדרך הילוכה ממש וא"כ וכי יאחזנה בזנבה וילך אלא דמ"מ ברה"נ כמו ע"ג חברתה מהני הא דלא הוי אורחה בהכרח דיש רשות להניזק לעשות שם מקום מיוחד לפירותיו והוי שדה אחר וממילא חייב בעל הבהמה, משא"כ בכשכשה בזנבה דהוי ברה"ר, ועכשיו מיושב שפיר מה שכתב הרא"ש דאם הי' עץ מקצתו ברה"נ ומקצתו ברה"ר ודרסה על הצד שברה"ר ושברה"נ דפטור, ומקשים על זה מהא דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י דחייב, דהטעם דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"נ חייב הוא משום דכיון דכתיב ובער בשדה אחר ומשגיחין על המקום שבו נעשה ההיזק כמש"כ הרא"ש ליכא למימר דכיון דיכולה להתיז מרה"ר לרה"נ לכן אין לו רשות לייחד רשותו לפירות ולעשותו לשדה אחר, דהא התזת הצורות לא הוי אורחי' בהכרח כמו מה שהבהמה הולכת ודורסת בדרך הילוכה, וכן מוכח מד' הר"ח בדף י"ט בפירושו על בעיא דר' אבא בר ממל היתה מהלכת במקום שא"א לה אא"כ מנתזת דצורות לאו אורחי' ממש אבל בעץ ארוך שמקצתו מונח ברה"ר והבהמה הולכת כדרכה ברה"ר ומזקת בהכרח אין לו רשות ליחד המקום שברשותו אצל העץ לכלים והוי כמו מקצה מקום מרשותו לרה"ר דטוען המזיק לאו כל כמינך דמקרבת לפירותיך ומחייבת לתוראי, איברא דיש להעיר לפי שיטת הרי"ף והרמב"ם דפטורא דשן ורגל ברה"ר הוא משום דיש רשות להשור להלך א"כ הני חמשה חיות המזיקים אמאי פטורים ברה"ר אם טרפו ואכלו כמו שכתב הרמב"ם בהלכה ו' וכדמוכח להדיא מדברי הרמב"ם בפ"ג ה"ז והוא מד' הגמרא דף ט"ז דהא הני חיות אין להם רשות להלך ברה"ר ואדרבה הבהמות הניזוקים עיקר מקומם הוא לילך ברה"ר אכן מצאתי שכבר הקשה כן ביש"ש בפ"א סימן מ"ז ותירץ ע"ז דהתורה לא חלקה בדיני שן ורגל ע"ש שהאריך הרבה בזה:

ה) והנה בארנו דעת הרמב"ם עפ"י דברי הרא"ש דמשום רשות הבהמה להלך אין רשות להניזק לעשות שם מקום מיוחד על פירות ולעשותו לחצר הניזק. אכן במה שביאר הרא"ש טעמא דקופצת, משום דקופצת אינה אורחה לגמרי ומש"ה יש רשות לבעל הפירות לעשות על גבי הבהמה לחצר הניזק, ולפי"ז כתב הרא"ש דאם יכולה לאכול בלא קפיצה אפילו קפצה פטורה דהא אין רשות לבעל הפירות להניח פירותיו, אבל בדעת הרמב"ם כתב הכ"מ בפ"ג הלכה ו' דסובר דאפילו יכולה לאכול בלא קפיצה חייבת בקפיצה. וכן באמת משמע מלשון הרמב"ם והי' נראה לומר דהרמב"ם סובר כדעת הרמב"ן שכתב במלחמות בטעמא דקופצת וז"ל ור' אושעיא סבר דוקא קופצת לפי שנסתלקה מרה"ר לגמרי

ודמיה למאן דשבקתה לרחבה ואזלא וקמה בצדי רחבה עכ"ל, ולפי דברי הרמב"ן באמת אין נ"מ אפילו אם היתה יכולה לאכול בלא קפיצה ולפי דברי הרמב"ן לא מצינו חלוק בין אורחה לגמרי לשאינה אורחה לגמרי דעקר היסוד לזה הוצאנו מדברי הרא"ש גבי קופצת.

אלא דא"כ יקשה לנו טעמא דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י כיון דלא נעשה לשיטת הרמב"ן שני גדרי אורחה ומשיטת הרמב"ן הא מוכח דלא סגי במה שהפירות מונחים בחצר הניזק אלא צריך נמי שהבהמה לא תהי' ברה"ר וא"כ אמאי חייב התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י:

ו) אכן הדבר מבואר עפ"י מה דיישב בנמוק"י קושיא אחרת דאמאי חייב אם אכלה מתוך החנות הא הבהמה עומדת ברה"ר וכתב בזה הנמוק"י וז"ל משום דבהמתו לאו רה"נ גמור אבל רה"נ גמור כגון ביתו חייב ואפי' אכלה כדרכה וכדתנן אכלה מתוך החנות משלמת מה שהזיקה עכ"ל ולדברי הנמוק"י צריך לומר דצדי רחבה נמי לא הוי רה"נ גמור אבל רה"נ גמור לא צריך להא דשבקתה לרחבה וכדמוכח מהא דאכלה מתוך החנות אף דעומדת ברה"ר ולפי"ז מיושב שפיר הא דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י ולא נצטרך גם בזה לחלק בין אורחה לגמרי ללא אורחה לגמרי ולפי"ז נאמר דכל סברא דיש לה רשות להלך כאן וכאן אינו מועיל אלא לענין רה"ר בעצמו דהיינו דברה"ר לא יהי' דין חצר הניזק אפילו אכלה על גבי חברתה דיש בזה דין חצר הניזק וכן מקצה מקום מרשותו לרה"ר דעכ"פ אין זה רה"נ גמור, אבל במה דהוא רה"נ גמור לא מהני הך סברא כלל, ומשום הכי מבואר נמי מה דחייבה תורה בהלכה מרה"ר לחצר הניזק משום דעל חצר הניזק ממש אין אנו צריכין סברא כלל לחייב דהתורה אמרה ושילח את בעירה וביער בשדה אחר ואין אנו אומרים טעם אלא על גדר רה"ר משום דיש רה"ר כזה שהי' דין לעשות חצר הניזק במקום שהפירות כמו בעומדת ברחבה ואוכלת מצדי הרחבה או מפתח החנות דהוא נמי בצדי הרחבה, וכן בקופצת ולזה אמרינן דסברא שיש לה הרשות להלך גורמת שלא יהי' לזה דין רה"נ אבל ברה"נ ממש לא איכפת לן בטעמא כלל:

ז) אכן בסברא אכתי אינו מרווח כלל דמנא לן שני גדרי חצר הניזק ולומר דחצר הניזק ממש לא איכפת לן אף שהבהמה עומדת ברה"ר וחה"נ שאינו גמור מהני לענין דין שדה אחר דוקא באם הבהמה אינה עומדת ברה"ר, ע"כ נראה יותר דגם להרמב"ן נאמר כדעת הרא"ש לחלק בין אורחה לגמרי דזה מעכב מלעשות חצר הניזק ובין לאו אורחה לגמרי דאינו מעכב משום דסברא זו מוכרחת לנו לענין התיזה ברה"ר, ונאמר דאכלה מתוך החנות אף דאורחה לגמרי אבל זה לא גרע מהלכה מרה"ר לחצר הניזק דחייבת משום דעכ"פ אינה בדרך הילוכה ממש ואינה אורחה בהכרח, ובאופן זה נאמר דהוי מתוך החנות, ולא דמי לפתח החנות או מצד הרחבה דהוא בדרך הילוכה ממש, ומה דלא יישב כן הרמב"ן הא דקופצת כמו דיישב כן הרא"ש משום דאינו סובר דהוי אורחה שאינו גמור וסובר דכיון דאמרינן כיון דאורחה למיכל נהמא אורחה נמי לסרוכי ולמיסק דהוי אורחה כשאר אורחה דהוי אורחה גמור, ונחלק זה מן תוך החנות דהתם כיון דהוי בית בפ"ע אין זה אורחה בהכרח דאינו בדרך הילוכה אבל להגביה עצמו ברה"נ זהו בדרך הילוכה, ולכן חידש הרמב"ן סברא אחרת דהוי כמו דשבקתה לרחבה אלא דצריך לנו להוסיף דהרמב"ן חולק על עיקר סברת הרא"ש במה דסובר דמה דיכולה לאכול בלא קפיצה מהני לפטור גם בקפצה, דלפי"ז הוי לן למימר גם לסברת הרמב"ן דעכ"פ כיון דהמקום לא נחשב רה"נ א"כ מה מהני מה דשבקתה לרה"ר לגמרי כיון דמקום הפירות לא נחשב רה"נ, אלא דהרמב"ן סובר דהך דינא דאמרינן דמה שהוא אורחה מעכב מליחשב חצר הניזק, זה אינו אלא לענין אותו ההיזק דהוי אורחה ובעומדת ברה"ר ודהוי בדרך הילוכה בזה אמרינן דלא נוכל ליחשב חצר הניזק, אבל מקום זה ממש אם אכלה ממנו שלא בדרך הילוכה או שלא מרה"ר הוי שפיר חצר הניזק דלא נתבטל ממנו בשביל זה שם חצר הניזק אלא חיוב חצר הניזק לגבי אכילה שאכלה בדרך הילוכה.

ובאמת אם היה סובר הרמב"ן דקופצת אינו אורחה הי' יכול ליישב כמו הרא"ש אף שלא יסבור כשיטתו דמקום שיכולה לאכול בלא קפיצה פטור אף בקפצה אלא שהרמב"ן סובר בעצם דקפצה הוי אורחה לכן מיישב דהוי כמו שבקתה לרחבה, אבל בעיקר הדבר חולק על עצם סברת הרא"ש דמה דיכולה לאכול בלא קפיצה מהני לפטור גם בקפצה וכנ"ל, ולפי"ז כבר אין אנו מחוייבים כלל לומר דהרמב"ן סובר בסברא דקופצת כהרמב"ן ולא כהרא"ש דבין לסברת הרמב"ן בין לסברת הרא"ש נוכל שפיר לומר דמה שיכולה לאכול בלא קפיצה אינו פטור בקפצה וכנ"ל:

ח) עתה נשאר לנו לבאר במה דפסק הרמב"ן דמיוחדת לשניהם לשוורים ולחד לפירות הוי חצר הניזק שהקשינו ע"ז למעלה לפי שיטת הרמב"ן דטעמא הוא מפני שיש לה רשות להלך, אך לכאורה הי' אפשר להקשות עוד יותר לפי"מ דפסק הרמב"ן בפ"ג דאם הקדר הכניס קדרותיו ברשותו ושברתן בהמתו של בעה"ב או בעל הפירות הכניס פירותיו ברשותו ואכלתם בהמתו של בעל הבית דפטור, וכן אם הוזקה הבהמה בהקדירות או הפירות ג"כ פטור המכניס, משום דכל ברשות שניהם פטורין בין בעה"ב בין המכניס, וא"כ אמאי חייב בלזה ולזה לשוורים ולחד לפירות הא כמו שיש רשות לזה להכניס פירות כן נמי יש רשות לבעל השוורים להכניס שורו.

אכן הבאור בזה דהא דאמרינן שם דרשות פטור היינו שהכניס ברשות השור המזיק בשעה שיש שם הקדירות והפירות וכן בעל הקדירות והפירות הכניס קדרותיו בשעה שיש בהמתו של בעה"ב דאמרינן דאדעתא דהכי נתן זה לזה רשות שלא יתחייב בנזקין, או דמדינא הוא כמו שכתבתי שם בפ"ג הלכה י"ג עיין שם, אבל הכא הא דיש רשות לזה ולזה

לשוורים היינו דמצד קנין החצר יש רשות לכל אחד להכניס שור, אבל מדיני נזקין כיון שנתנו זכות ביחוד לאחד להכניס פירות א"כ באמת מצד דיני נזקין כשיניח זה מקודם פירות אינו רשאי השני להעמיד בהמה ועל המזיק להרחיק את עצמו היכי דהוא מזיק ממש ודוקא באינו מזיק ממש קיי"ל על הניזק להרחיק, ולא דמי כלל להיכי שנתן לו רשות בשעה שנמצא הניזק, דהכא אינו אלא דין זכות מצד קנין החצר, אבל לא דין רשות מצד דיני נזקין, ולפי"ז שפיר דגם לענין דינא דשן ורגל ברה"ר שפיר כתב הרא"ש דכיון שנתנו ביחוד זכות לאחד להניח שם פירות הוי חצר הניזק ואף דהוי לזה ולזה לשוורים, היינו דיש רשות לזה ולזה להעמיד שוורים כל זמן שלא ישתמש הלה בזכותו להניח פירות, אבל כשישתמש הלה בזכותו ויניח פירות, אז על המזיק להרחיק את עצמו ואין רשות לשני להעמיד שוורים, ולא דמי לחצר השותפין ממש היינו שיש רשות לשניהם בין על שוורים בין על פירות, דלכאורה ג"כ נימא הכי דכיון דעל המזיק להרחיק את עצמו א"כ הוי כמו לזה ולזה לפירות ולא לזה ולא לשוורים דקיי"ל דחשיב חצר הניזק, דלא דמי דהתם כיון דהתנו מתחלה שיהי' שניהם שווין בין לפירות בין לשוורים, א"כ אם יהי' לכל אחד רשות להניח פירות ולעשות אותו למקום מיוחד על פירות, לא יהי' לשניהם רשות להעמיד שוורים, א"כ אפשר דניחא להו להעמיד שוורים וממילא אינם יכולים כ"א מהם לעשות אותו למקום מיוחד על פירות אלא יש לו דין רה"ר, אבל היכי דנתנו רק לאחד רשות להניח פירות א"כ בודאי יש לו זכות להניח פירות דהא נתנו לו ביחוד זכות להניח פירות, ואי דגם להב' יש רשות להעמיד שוורים ישמור הוא את השור שלו דעל המזיק להרחיק את עצמו, ומצאתי להנמוק"י שכתב וז"ל לפירות אלא לחד שאין רשות לשניהם לתת בה פירות אלא אחד ובעוד שפירותיו בתוכו אין הלה רשאי לתת בה פירות ולא שוורים, והדעת מכרעת כן שלא יאכלו שוורים של זה פירותיו של חברו והשתא אתי שפיר דלגבי שן הוי חצר הניזק, עכ"ל הנמוק"י וכונתו מבוארת כמו שכתבנו.

השמטות ומילואים/

והנה החא"ש על הרי"ף הבין בכונת הנמוק"י דבאופן זה הוי כמו שהתנו שבעת שפירותיו של זה בחצר אין לו רשות להכניס שוורים וכן הבין הכתונת פסים בכונתו וציין לדברי הרא"ש ועשה מחלוקת בזה בין הנמוק"י והרא"ש שכתב להדיא אף על פי ששור המזיק נכנס שם ברשות קרינא ביה חצר הניזק כיון דמיוחדת רק לאחד לפירות, והכריע כדברי הרא"ש והקשה על הנמוק"י דאם בשעה שפירותיו של זה בחצר אין לו רשות להכניס שוורים, א"כ בכה"ג אפי' לשניהם לפירות יהי' חצר הניזק דהא קיי"ל דלשניהם לפירות ולא לשוורים הוי חצר הניזק, אבל באמת לא כיוונו בכונת הנמוק"י דא"א לומר כדבריהם דהא בהא דפרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה שהקשו בתוס' דהיכי משכחת לה ע"ש, וכתב הנמוק"י וז"ל ומשכחת לה חיובא בתרווייהו שהזיקו זא"ז בב"א כגון בחצר המיוחדת לזה ולזה לשוורים, אבל אינה מיוחדת לתרווייהו למטלטלין אלא לחד בלחוד דלגבי בור חייב ולא מצי למימר ליה תורך ברשותי מאי בעי, ולגבי רגל נמי שקרע הטלית חייב כיון שאינה מיוחדת למטלטלי אלא לניזק חצר הניזק הוא וחייב עכ"ל ולדבריהם אמאי חייב על בור דבשעה שטלית של זה בחצר אין הלה רשאי להכניס שוורים דבאופן אחר לא הוי חצר הניזק, וע"כ דאין כוונת הנמוק"י כדבריהם ולא הוי כמו שהתנו כלל, ומה שכתב דבשעה שפירותיו של זה בתוכו אין הלה רשאי להכניס שוורים הוא משום גדרי מזיק וכמש"כ, והנ"מ בין לחד לפירות ובין לשניהם לפירות הוא דלחד לפירות שנתנו לו רשות מיוחדת אין להשני רשות להכניס שוורים משום גדרי מזיק שעל המזיק להרחיק, אבל מיוחד לשניהם בין לשוורים בין לפירות אין לכל א' רשות לעשות החצר למקום מיוחד על פירות כיון דיש להשני רשות על שוורים, ועכשיו שפיר מיושב הא דפרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה דאף דכשהפרה הזיקה הטלית אמרינן דהטלית הוא בחצר הניזק ולא היה להפרה רשות זהו בדיון מה שהפרה מזקת, אבל בדיון מה שהפרה ניזוקה מהטלית שפיר חייב בעל הטלית משום בור ולא אמרינן תורך ברשותי מאי בעי דמצד עיקר דין זכות יש לשניהם זכות בחצר, ומצד גדרי מזיק הא הפרה ניזוקה ולא מזקת, ולכן בעל הטלית חייב משום בור. ומה שכתב עוד להוכיח כדברי הרא"ש מקושיית התוס' בהא דאמר מה לשור שכן ברשות, והקשו בתוס' דהא בחצר הניזק אין לו רשות, ולפי גירסת הרא"ש תירצו בתוס' בעץ ארוך אבל לד' הרי"ף א"א לומר כן ולכן לדברי הרא"ש מיושב דלשניהם לשוורים ולחד לפירות יש לו רשות ומ"מ חייב, אבל לפימש"כ אינו מוכרח דהרא"ש חולק על הנמוק"י, דמש"כ הרא"ש אף על פי ששור המזיק נכנס ברשות זהו מגדרי קנינים וזכות אבל מגדרי מזיק אפשר דגם הרא"ש מודה דאין לו רשות, ומשו"ה הוי חצר הניזק. ולדעת הרא"ש דסובר דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י חייב וכן דעת הרמב"ם אף דסוברים כהרי"ף בטעמא דאורחא א"כ מיושב קושיית התוס' כמו שהוא בתוס' שלנו, אכן לדעת הרי"ף שהשמיט והוכיחו מזה דסובר דפטור נכונים דברי הכתונת פסים דנוכל לומר דלחד לפירות אינו עושה אלא חצר הניזק לענין חיוב אבל אין איסור על בעל השור להכניס השור אפי' משום גדרי מזיק ומ"מ חייב דהוי כמו פותקין ביבותיהן [ע"כ]: